

ששניהן מודין שניתן השטר כדינו, לא יחזיר לא לזה ולא לזה, ומשום שאנו חוששים: שמא באמת כתבה לזה ולא מסרה לו, ולא זכה בקרקע, וחזר וכתב לאחר ומסר לו את השטר, וזכה בו, ובא לחזור בו ממתנתו לשני, וחפץ הוא שימסרו לו את השטר הזה, כדי שיוציאנה בבית דין, ויהיה שטר זה קודם לשטר של שני, ויוציא הראשון שלא כדין — (12)

ואם כן תיקשי על מה שמשמע ממשנתנו, שאם אמר כותב השטר שיתנו את השטר לראשון, נותנים לו!?

אמר רבי אבא בר ממל: לא קשיא סתירת המשנה והברייתא; כי:

הא — דאמרינן בברייתא "לא יחזיר" — יט-ב במתנת בריא.

והא — משנתנו, דמשמע: אילו אמר "תנו" נותנין — במתנת שכיב מרע.

ומפרשת הגמרא את הטעם, שבמתנת שכיב מרע אין לחוש לכלום, כאשר הוא אומר "תנו", ואילו במתנת בריא יש לחוש, ולכן לא יחזיר:

מתניתין דקתני [דמשמע]: הא אמר: "תנו"

אלמא, כלומר: וכי כך היא כוונת התנא לומר, שכל מתנה אי כתיבא "מהיום ולאחר מיתה" הוא דקני, ואי לא כתיב בה "מהיום ולאחר מיתה" לא קני! וכי אין אדם יכול לתת מתנה גמורה מהיום!?

אמר פירש אביו: הכי קאמר:

איזו היא מתנת בריא שהיא כמתנת שכיב מרע [כ"דייתיקי"], לענין דלא קני אלא לאחר מיתה כמתנת שכיב מרע: כל שכתוב בה: "מהיום ולאחר מיתה", דמשמע: גוף אני מקנה לך מהיום, ונהועילה הקנאה זו, שאין למוכר רשות למוכרה או ליתנה לאחר, או להורישנה], ולאחר מיתה יהיו הפירות אף הן שלך.

ומקשינן על מה ששנינו במשנה את הטעם שלא יחזיר את הדייתיקי והמתנה משום: "שאני אומר נמלך עליהן שלא ליתנן":

משמע: טעמא דלא אמר עכשיו כותב השטר "תנו", הא אם רואים אנו שלא נמלך עליהם מליתנם, ואמר עכשיו: "תנו" את השטר, נותנים; ורמינהו מהא דתניא:

מצא דייתקאות אפותיקאות [שטר בו משעבד הלוח שדה מסוימת למלוה שהלוה לו בעבר מלוה בעל פה] ומתנות, אף על פי

לחזור בו, אך הברייתא הרי עוסקת גם במתנת שכיב מרע שיכול הוא לחזור בו, ואם כן אם באמת רוצה הוא עכשיו שיוכה בו הראשון הדין בידו! ומשום שיש לומר: שמא נתן לשני במתנת בריא שאינו יכול לחזור בו; אך צריך ביאור מה שכתב רש"י: שאם יוציאו את שתי השטרות בבית דין, יזכה הראשון, כי אין זה אמת אלא במתנות, אבל במתנות שכיב מרע,

12. א. נתבאר על פי רש"י; ויש לעיין: האין משמע ממשנתנו שאין חוששים לחשש זה, והרי חשש זה עצמו הוא זה האמור במשנתנו: "שמא נמלך עליהם שלא ליתנן", ושמא חוששים לזה גם כשאמר "תנו" או שהוא מודה, וכמבואר בברייתא! וראה בסוגיא בעמוד ב, וברש"י שם ובהערות שם.

ב. אין להקשות: הניחא במתנות שאינו יכול

דשני, לית בה פסידא לשני, ומאותו טעם:
דבתרייתא זכי, דקא הדר ביה מקמייתא.

[אם נתן לשני את השדה במתנת בריא, לא יהיה לו הפסד במה שנחזיר את שטר מתנת שכיב מרע לראשון, שהרי כאשר יבואו לבית דין שני השטרות — זה שאנו נותנים עכשיו לראשון, וזה שניתן לשני — הרי בית הדין יזכה את השני, כי יאמר בית הדין: הרי חזר בו ממתנתו הראשונה, ויכול הוא לחזור ממנה, שהרי מתנת שכיב מרע היא שחוזר בו הנותן, ומתוך כך יזכו את השני, כאשר הוא באמת הדין, ולא יפסיד השני במה שנחזיר את השטר לראשון —

והוא הדין והוא הטעם, אם נתן לשני במתנת שכיב מרע, לא יפסיד השני במה שנחזיר את השטר לראשון, כי כאשר יבואו שני השטרות לדין, הרי יזכו בית הדין את השני, כי יאמר בית הדין: חזר בו ממתנת שכיב מרע שנתן לראשון,⁽¹⁾ הרי נמצא שאין כאן בית מיחוש כלל, אם נחזיר את השטר לראשון כשהוא אומר "תנו", והיינו משנתנו!

כי קתני בברייתא: "אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה", בשטר של בריא הנמצא, דבריא לאו בר מהדר הוא [אין הנותן יכול לחזור בו ממתנה שנתן], ולכן אין מחזירים את השטר לראשון, משום **דאמרינן:**

דילמא כתבה בעל השדה לשדהו להאי —

נותניו, עוסקת במתנת שכיב מרע דבר מהדר הוא, [יכול הוא לחזור ממתנתו, שכך הוא הדין בכל מתנת שכיב מרע שיכול הוא לחזור בו], ולכן מחזירים — כאשר הוא אומר "תנו" — משום **דאמרינן** [שאנו אומרים]:

מאי איכא למימר: דילמא כתבה מעיקרא להאי, ואמליך ולא יהבה ניהליה, והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ניהליה, ומיהו השתא קא הדר ביה מההוא שני דיהבה ניהליה ורוצה ליתנה לראשון, ולכן הוא אומר "תנו לראשון" —

[כי מה יש לך לחוש: שמא כתב את שדהו לזה שכתוב בשטר הנמצא אך לא נתן לו, ולא חלה המתנה, ואחר כך כתב את אותה השדה לאחר, ונתן לו את השטר שכתב לו, ושמא עכשיו — כשאומר "תנו לזה הראשון" — חוזר בו ממתנתו לשני, ואומר ליתנו לזה כדי שיזכה הוא בו, ולא השני] —

הרי אין כאן בית מיחוש כלל, כי ממה נפשך:

אי במתנת בריא יהבה ליה לשני, לית ליה לשני פסידא בהחזרת השטר לראשון, דהרי כי נפקא תרתי שטרות בפני בית דין — הלוא בתרייתא הוא דזכי, דהא הדר ביה הנותן מקמייתא —

ואי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה

1. דברי הגמרא צריכים ביאור: הרי אם במתנת שכיב מרע נתן לשני, הרי פשיטא שאין כאן בית מיחוש, כי הרי עכשיו שאומר "תנו לראשון" —

הרי אדרבה יזכו את השני, כי יאמרו בית הדין: חזר בו השכיב מרע ממתנתו הראשונה! ? וראה גם בזה בהמשך הסוגיא וברש"י ובהערות שם.

האמיתי; (2) אלא — לכן מודה הוא עכשיו שנתנו לראשון — משום שעכשיו חוזר הוא בו ממה שנתן לשני, ואומר הוא בלבו: "הרי אין אני יכול לחזור בי ממה שנתתי לשני, ולכן אשקר בבית הדין ואומר: נתתי את השטר לראשון, ועל ידי זה יזכה הראשון בשדה, כי כאשר יציגו שניהם שטרות של בריא בבית הדין, הרי יזכה בית הדין את הראשון, כי אי אפשר לחזור ממתנת בריא"

—

ומשום כך אומרים אנו לכותב השטר: "שמא אכן כתבת לראשון ולא נתת, ואילו לאחר כתבת ונתת, ורוצה אתה לחזור בכך מן השני; ולכן לא נחזיר את השטר לראשון, ואם חושדים אנו בכך שלא כדן, ואכן לא נתת לשני, ובדין אתה רוצה שיזכה הראשון, לך וכתוב לו עכשיו שטר שני; ובאופן זה בטוחים אנו שלא יפסיד שום אדם, כי אם באמת נתן הוא לשני, הרי כשיוציאו שניהם את השטרות שבידיהם, הלוא יזכה השני שזמנו קודם לשטר שנכתב עכשיו על שם הראשון"; והיינו ברייתא!

מתקוף לה רב זביד לישובו של רבי אבא בר ממל:

והא אידי ואידי דייתקאות קא תני [והלא הן במשנה והן בכרייתא שנינו "דייתקאות"]

לזה שאנו מחזירים לו — מעיקרא, ואולם לבסוף אמליך הכותב ולא יהבה ליה לראשון את השטר, והדר כתבה לשדה לאיניש אחרינא ויהבה ליה, ומיהו השתא קא הדר ביה מההוא שני דיהבה ליה, וסבר כותב השטרות: "הרי מהדר לא מצינא הדרנא בי, ולכן אימר להו לבית הדין: דאנא להאי הראשון יהבתא, וניהדרו בית הדין ניהליה דראשון את הכתבא, כי היכי דמפיק הראשון האי כתבא, דקדים זכה ביה הוא ולא השני, לכשיבואו שניהם לבית הדין עם שטרותיהם

—

אלא אמרינן — אנו בית הדין — ליה להאי כותב השטר: "דילמא מיכתב כתבת, מיהב לא יהבת ניהליה, ויהבתה לאיניש אחרינא, וקא הדרת ביה! אלא: אי אכן לא יהבתה לאיניש אחרינא, וקא בעית דתתבה להאי, כתיב ליה השתא כתבא אחרינא בזמן של עכשיו, ויהביה ניהליה, דאי שקר אתה דובר, ויהבת לאיניש אחרינא, לית בה פסידא ליה הוא שני שנתת לו, דקדים זכי!"

[שמא כך היה מעשה: את השטר הזה הנמצא, כתב הכותב על מנת ליתן לזה שכתוב בו, ואולם נמלך הכותב ולא נתן לו את השטר ולא זכה בשדה, אלא כתב בעל השדה שטר אחר לאדם אחר ונתן לו את השטר, כך שהשני הוא בעל השדה

הרי חזר בו מן השני! ?

והוא ה"פני יהושע": "אגב גררא נקט האי לישנא אף על גב דלא איצטריך, ראה שם.
2. כתבו התוספות, שביאור זה של הגמרא אינו שייך לדעת אב"י הסובר: "עדיו בחתומיו זכין

לו", שהרי לפי אב"י, לא זכה השני אלא הראשון שנכתב ונחתם לו השטר תחילה, כיון שעכשיו הרי נמטר לו השטר, וכל שבסופו של דבר הגיע השטר לידו אמרינן: "עדיו בחתומיו זכין לו"; ואב"י יתרון כרב זביד.

דמשמע: מתנת שכיב מרע! (3)

אלא אמר רב זביר ליישב את סתירת המשנה והברייתא:

הא והא — המשנה והברייתא — במתנת שכיב מרע, ולא קשיא:

הא — משנתנו — ביה, היינו כשכותב השטר בעצמו אומר שיתנו, כלומר: עדיין חי הוא, ושטרות — מאוחרים לשטר זה, אם היו כאלה — של השכיב מרע עצמו הם; ומפרש לה ואזיל.

והא — הברייתא — בבריה, כשבנו של השכיב מרע שמת בינתיים, הוא זה שמודה, כלומר: מת בינתיים השכיב מרע, ושטרות — מאוחרים לשטר זה, אם היו כאלה — ייתכן שהיו של הבן, וכדמפרש ואזיל. (4)

מתניתין דדייקין: אם קא אמר: "תנו", נותנין, בדידיה [בכותב השטר עצמו], כלומר: עדיין חי הוא, ואומר "תנו", דבר מהדר הוא, שהיות ועדיין חי הוא, הרי יכול היה לחזור ממתנת שכיב מרע שנתן, ולכן מחזירים, משום דאמרינן:

אי נמי שטר זה נחתם ולא נמסר לראשון, ויהבה — האב את השדה לאחר מכן — לאיניש אחרנא, לית בה פסידא לשני, דקמא ובתרא — הבאים לבית הדין — הלוא בתרא זכי, משום דאמרינן: הא הדר ביה מקמא [אף אילו נתן האב לאחר תאריך שטר זה] שנכתב ולא נמסר לראשון] את השדה — במתנת בריא (5) — לאחר, הרי לא יהיה לאותו שני הפסד כמה שניתן את השטר לראשון, כי לכשיבואו שני השטרות — שחתום עליהם האב — לבית הדין, הלוא יזכה השני בדין, כיון שיאמרו בית הדין: חזר בו השכיב מרע ממתנתו הראשונה, ויכול הוא לחזור בו; והיות ואין חשש שייפסד מאן דהוא, לכן מחזירים, והיינו משנתנו!

כי קא תני בברייתא: "אף על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה" — בבריה של כותב השטר — שמת בינתיים — שאמר "תנו"; (6) ולכן אין מחזירים, משום דאמרינן:

דילמא כתב אבוה להאי [לזה הכתוב בשטר לפנינו], ואימלך האב ולא יהבה ניהליה לזה,

3. ומה שלא הקשתה הגמרא: "והא אידי ואידי מתנות קא תני", ראה בתוספות.

4. אריכות הלשון בפנים, היא כדי להבהיר, שהחילוק בין האב לבין בנו אינו בין הודאת האב להודאת הבן, אלא עיקר החילוק הוא, שאם האב מודה הרי חי הוא, ואם הבן מודה אם כן מת האב, ובזה תלוי החילוק.

5. כן פירש רש"י; וטעמו, כי אם אנו דנים על מתנת שכיב מרע שנתן לאחר, לזה אין אנו

צריכים לכל אריכות הגמרא, אלא היות והאב לפנינו והוא חוזר בו ממתנתו לשני, הרי זכותו לחזור בו; ואף שבגמרא דלעיל צריך לומר: "אגב גררא" וכמו שנתבאר בהערה לעיל, מכל מקום כאן כתב רש"י ללא אגב גררא, ראה "פני יהושע".

6. לפי זה לשון: "אף על פי ששניהם מודים", לא קאי על כותב השטר והמקבל הכתוב בשטר, אלא על שני בעלי הדברים, ועכשיו שמת האב, הבן הוא בעל הדבר.

המקבל בשדה, ולאחר מיתת האב, הלך הבן שירש את אביו וכתב שטר על השדה לאדם אחר ומסרה לו, ושלו היא כיון שהאב לא נתן את השטר לראשון, ושמא עכשיו חוזר בו הבן ממה שנתן לשני, ואומר הוא בלבו: "הרי לחזור בי איני יכול, ולכן: אשקר לבית הדין, ואומר: שאבא נתן את השטר הזה לראשון, ויתנו לו את השטר, ונלך ונוציא את השדה מן השני שהוא הזוכה האמיתי, ואחלוק אני עם הראשון בשדה" —

ולפיכך אומרים אנו לבן: "אנחנו את השטר לא נחזיר לזה, ומשום שחוששים אנו שמא אביך כתב לו ולא מסרה, ואחר כך נתת אתה את השדה לאיש אחר, ואילו עכשיו חוזר אתה בך, ולכן אתה אומר להחזיר לשני; ולכן אומרים אנו לך: אם אכן אמת הוא כאשר אתה אומר, שאביך נתן לו את השטר, אם כן כתוב לו עכשיו שטר אחר, ובאופן זה בטוחים אנו שלא יפסיד שום אדם, כי אם באמת לא נתן אביך לזה את השטר ואתה נתת את השדה לאחר, הלוא לא ייפסד אותו אחר, שהרי לכשיבואו שני השטרות לבית הדין יזכה בה האחר שנתת לו, שתאריכו קודם לשטר החדש, וכשיש ראשון ושני זוכה הראשון, היות ומתנותיך מתנות בריא הם", והיינו ברייתא! (8)

ובינתיים מת האב, ובתר שמת אבוא, כתב איהו הבן — שהוא יורש השדה — שטר לאיניש אחרינא ויהבה ליה, ושלו היא כיון שהאב הרי לא נתן את השטר לראשון, וירשה הבן, וזכותו ליתנה לשני, ומיהו השתא קא הדר ביה הבן מההוא שני, וסבר בלבו: "מהדר לא מצינא הדרנא בי, ולכן: אימר להו לבית הדין דאבא יהבה ליה להאי ראשון, ונתבו ליה בית הדין לראשון את כתביה, וליפוק הראשון מיניה דהאי [מהשני] דכשיבוא עם השני לבית הדין הלוא הוא זכי ששטרו קודם, ונפלוג אני בהדיה דראשון — (7)

הילכך אמרינן ליה לבן: "אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי, דדלמא מכתב כתביה אבוא, מיהב לא יהביה ליה, ויהבתיה את לאיניש אחרינא, וקא הדרת ביה! אלא אי קושטא קא אמרת דיהב ליה אבוך לראשון, זיל את השתא, כתיב ליה שטרא אחרינא בתאריך של עכשיו, דאי נמי לא יהבה ליה אבוא וכתבתיה את לאיניש אחרינא, לית בה פסידא לאותו אחר, דהרי קמא ובתרא [שטר מוקדם ושטר מאוחר] קמא — הוא השני שקדם זמן שטרו — זכי" —

[שמא כתב אביו של זה את השטר שלפנינו, אך נתחרט ולא מסר לו את השטר, ולא זכה

8. א. ביאור דברי רש"י בד"ה קמא זכי: הוקשה לרש"י: אכן תירצנו את סתירת המשנה והברייתא, לענין דייתקאות שהן באמת מתנות שכיב מרע; אבל הרי הן במשנה והן בברייתא נזכרו "מתנות" וצריכים אנו ליישב את הסתירה ממתנות אמתנות! ? והנה דין הברייתא שאין מחזירים במתנות, הרי ניחא מן הטעם שאנו חוששים שמא כתב לראשון ונמלך ולא

7. יש לדקדק בלשון הגמרא, שגבי רמאותו של הבן הזכירה הגמרא, שהוא עושה קנוניא עם מקבל המתנה, שיזכה הוא בשדה, ויחלוק הבן אתו בגזילה שהם גוזלים; ואילו לעיל, כשאנו חושדים באב שהוא בא להפסיד ברמאות את השני שנתן לו, אין מזכירה הגמרא, שקנוניא הוא עושה עם הראשון, שיזכה הוא בשדה, ויחלוק עמו.

תנו רבנן:

מצא שובר שכתבה אשה לבעלה:
 "התקבלתי כתובתי", ובשעת המציאה עדיין
 לא נתגרשה הימנו:

בזמן שהאשה מודה: יחזיר לבעל; אין

האשה מודה: לא יחזיר לא לזה ולא לזה.

ומקשינן: בזמן שהאשה מודה, מיהת,
 יחזיר לבעל!?

ואמאי מחזירין לו?! והרי ליחוש: דילמא
 כתבה את השובר ליתן בניסן, ולא נתנה עד

דהשתא הרי ליכא למיחש למידי, וכמבואר
 בגמרא שכשלא מת האב, אי אפשר להחזיר
 לראשון אף כשאומר האב "תנו", כי שמא לזה
 לא נתן ורק לשני זוכה השני, ועכשיו כשנחזיר
 לראשון יפסיד השני.

והכי קאמר התנא של המשנה: "מצא
 דייתקי או מתנה לא יחזיר, שאני אומר שמא
 נמלך עליהן שלא ליתנן", והיכא דאמר "תנו",
 כך הוא הדין: אי שייך למימר "לא יחזיר"
 משום טעמא ד"שאני אומר" וכגון במתנת
 בריא שנמצאה, או במתנת שכיב מרע
 שנמצאה ומת האב, ובריה [ובנו] הוא דקאמר
 "תנו", אכן שמעינן ממתניתין דלא יחזיר,
 ובאופן זה לא דייקינן: "האמר תנו, נותנין";
 ואילו היכא דלא שייך למימר "שאני אומר
 שמא נמלך עליהן שלא ליתנן", כגון בשכיב
 מרע שלא מת מחליו, בזה אכן דייקינן: "הא
 אמר תנו" דבטל "שאני אומר", הלכך
 נותנין."

ודברי רש"י בכל זה בפשוטו אינם מובנים,
 שהרי במה שכתב רש"י, נפל באמת כל הדיוק
 מהמשנה, ומתחילה אין כאן שום סתירה
 מהמשנה לברייתא, כי שפיר יש לומר אף אם אמר
 תנו אין נותנין, ומשום החשש המבואר במשנה
 "שמא נמלך"; ואם כן מה הוא זה שהאריכה
 הגמרא לבאר ליישב את הסתירה?! וראה
 ברמב"ן בתחילת הסוגיא שהקשה כן על רש"י,
 וראה שם שהאריך לבאר את דברי רש"י; וראה
 עוד בתוספות ד"ה והא, מה שתמהו על רש"י.

נתן לו אלא לשני, ובא הוא עכשיו להפסיד
 לשני, כי הרי הראשון יזכה; אלא צריכים אנו
 ליתן טעם למשנה שלא חששה לזה, ומיישב
 רש"י:

"והשתא דאוקימנא טעמא דלא יחזיר
 בברייתא משום דלמא כתבה להאי, ואמליך
 ולא יהבה ליה, והדר כתבה לאיניש אחרינא,
 [עכשיו שביארנו את טעם הברייתא שלא יחזיר
 משום החשש שמא כתב לראשון ונמלך ולא נתן
 לו; אם כן שוב] ליכא למרמי אמתנות [אין
 להקשות על הדקדוק מהמשנה, שלכאורה משמע
 דבמתנות: "הא אמר תנו, נותנין", ותיקשי: למה
 אין אנו חוששים כמו שחששו בברייתא, לשמא
 נמלך ולא נתן] ומשום דלא תידוק מתניתין גבי
 מתנות: "הא אמר תנו, נותנין", כי אין זה
 דיוק, דכי נמי אמר "תנו" שייך למימר טעמא
 דלא יחזיר משום "שאני אומר כתובין היו
 ונמלך עליהן שלא ליתנן והדר כתבה לאיניש
 אחרינא, [כלומר: אין משמעות מן המשנה שאם
 אמר "תנו" נותנין, שהרי במשנה אמרו את
 הטעם שאין מחזירים משום החשש שמא נמלך
 עליהן שלא ליתנן, וחשש זה שייך גם כשהוא
 אומר "תנו", וכמו שמבואר באמת בברייתא
 שמשום זה אין מחזירים], ואולם גבי
 דייקאות: על כרחך אם אמר "תנו" נותנין,
 אם הוא האב קיים, דהא תלה תנא דידן
 טעמא משום "שאני אומר נמלך עליהן שלא
 ליתנן", ואי נמי הכי הוה דנמלך [ואף אם
 באמת היה כך] השתא אם אמר "תנו" נותנין,

תשרי, ואזלה זבנתה לכתובה בטובה, הנאח (9) [הלכה האשה ומכרה את כתובתה בזול] מניסן עד תשרי, ומכירתה מכירה, שהרי עדיין לא נתקבלה כתובתה, ואילו הבעל מפיך ליה לשובר דכתיב בניסן [יוציא את השובר ששזמנו בניסן], ואתא למטרף

לקוחות שלא כדין, כלומר: יחזיק הבעל בקרקע המיוחדת לכתובתה — שהיא של לוקח — שלא כדין, שהרי שדה זו של לוקח היא?! (10)
אמר תירץ רבא:

9. "כלומר: בזול, לפי שנותן מעותיו בספק, שאם תמות היא יירשנה בעלה ויפסיד מי שלקחה, ואם ימות בעלה או יגרשנה [רק אז] יהיה לוקח במקומה ויגבה כתובתה", רש"י.

10. הרחבה בענין שובר הנמצא:

א. הנה בסוגיא לעיל בעמוד א מבואר, שבגט אשה מחזירים כשהבעל מודה, ואף שיש לחוש שמא נכתב בניסן וניתן בתשרי, והיא תבוא לטרופ לקוחות שקנו פירות מן הבעל בין ניסן לתשרי, ומשום שסומכים אנו על הלקוחות, שיאמרו לה: "הביאי ראייה שנמסר לך ביום שניתן", ומטעם זה מבואר עוד בגמרא לעיל, שמחזירים שטר שחרור לעבד, כשהאדון מודה, ואף שיש לחוש לשמא נכתב בניסן ולא ניתן עד תשרי, ויבוא העבד לטרופ מן הלקוחות שקנו את נכסיו שנמכרו על ידי האדון בין ניסן לתשרי; ומשום שסומכים אנו על הלקוחות, שיאמרו לעבד: "הבא ראייה שביום שנכתב נמסר".

ואילו כאן גבי שובר מקשה הגמרא שנחוש לשמא נכתב בניסן וניתן בתשרי ויטרופ מן הלקוחות שקנו את כתובתה בין ניסן לתשרי, ואין אנו סומכים על הלקוחות שיאמרו לו: "הבא ראייה"; וכן מתבאר מן הסוגיא לעיל גבי מתנות, שאין אנו מחזירים את שטר המתנה למקבל, ומחשש שמא נכתב לו ולא נמסר לו, ובינתיים נתן המקבל לאחר, ויבוא זה לטרופ שלא כדין; ואין אנו סומכים על כך, שיאמר המקבל השני: "הבא ראייה שאכן נמסר לך, או

אף אם נמסר לך, שמא לא נמסר לך אלא לאחר התאריך של שטרי".

והטעם בזה הוא בפשוטו, על פי המבואר לעיל בגמרא, ששטרי חוב אין מחזירין למלוה מחשש זה ואין סומכים על הלקוחות, ומבואר שם בגמרא לחלק בין שטר חוב לגט: דוקא גבי גט יעלה על דעת הלקוחות לתבוע ראייה, ומשום שיאמרו: אם כי בית הדין החזיר לה את הגט, אין זה אלא כדי שלא תתעגן; אבל בשטר חוב, יאמרו הלקוחות: הרי כל עיקרו של השטר הוא כדי לטרופ, ואם לא שהיו בטוחים בית הדין שביום כתיבתו נמסר, לא היו מחזירים לו.

וזה הוא הטעם שבשחרור לא יסמכו הלקוחות על בית הדין, ומשום ששחרור דומה לגט, שיאמרו הלקוחות כדי להתירו בבת ישראל ניתן לו השטר, ולא כדי לטרופ; ואילו במתנות ובשובר לא יבקשו הלקוחות ראייה, משום שיסמכו על בית הדין, שהרי לשם כך נתן בית הדין את שטרי המתנות והשובר. אך ראה ב"כתב וחותם" דף כ כמוד ב ד"ה והנה כל הנ"ל, שנחלקו ה"פני יהושע" ורבי עקיבא איגר גבי שובר, אם הוא דומה לגט לענין זה או לא.

ב. הוקשה לרבי עקיבא איגר לעיל בעמוד א [בביאורו על דברי הרשב"א גבי גט שחרור], מה יש לנו לחוש בסוגייתנו גבי שובר, שהוא יוציא את השובר ויפסיד את הלקוחות מזמן הכתוב בשובר, והרי אפילו אם לא יחזירו לו את השובר, יכול הוא על סמך השובר הנמצא בבית הדין, לטעון: כבר נפרעה מהתאריך הכתוב